

Zware jongens en schone kunsten in de Kerkstraat

Verliefd op Arnhem

tekst Harry van der Ploeg
tekening Dick Caderius van Veen

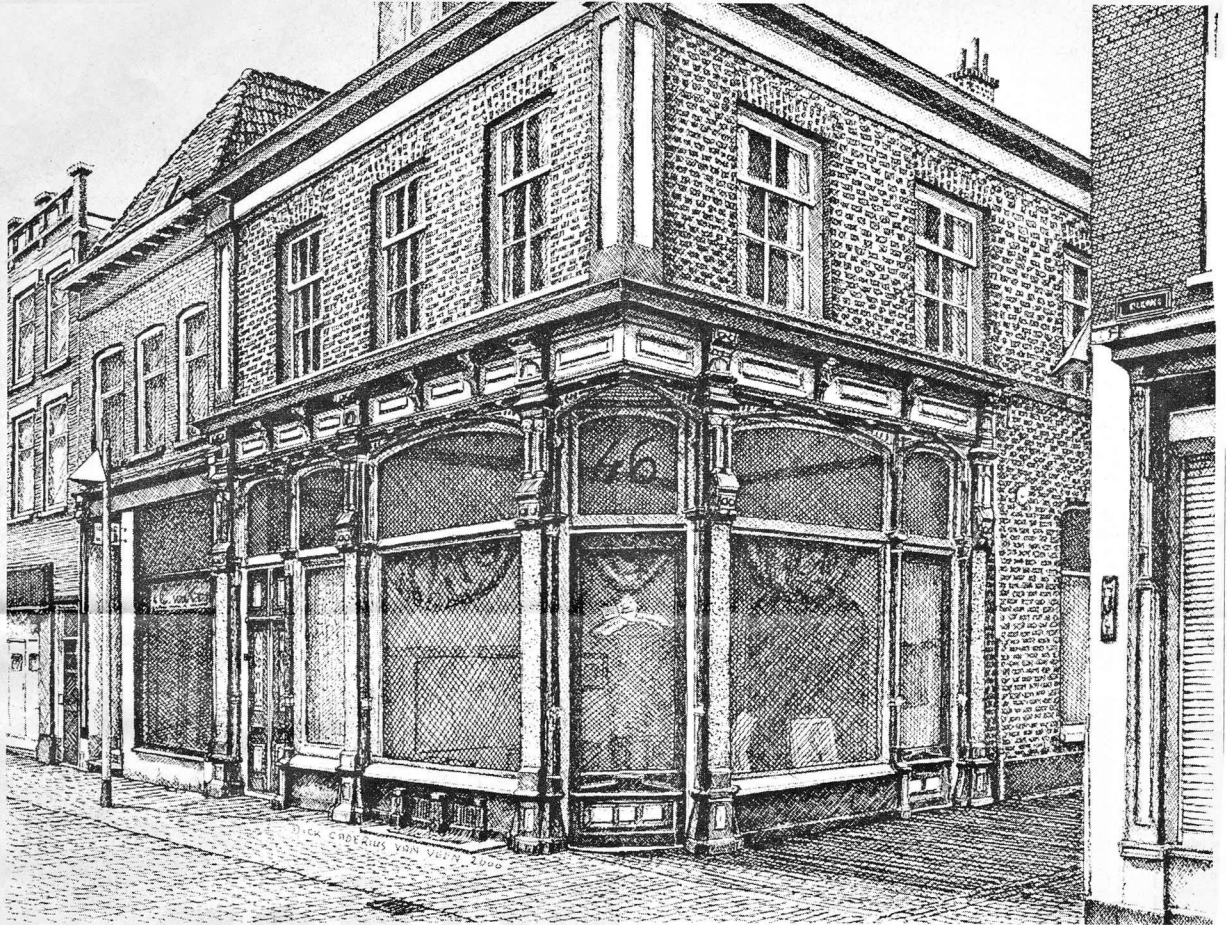
Het meest schilderachtige deel van het stadshart van Arnhem is ongetwijfeld 't Eiland, dat op de hoek van de Kerkstraat en de Bentickestraat wordt gemarkeerd door de galerie van Ewa Walinska.

In 1974 opende ze haar galerie voor Poolse kunst in het toen nog verloederde deel van het centrum. 't Eiland had een imago van zware jongens, dubieuze cafés en rommelige pakhuizen. De buurman van Walinska, de stoffeerder Cornelis van Kampen, weet nog goed dat die zware jongens ieder hun eigen gebruiksaanwijzing vereisten. „Je moest er mee om kunnen gaan, maar als ze je in orde vonden hoefde je niets te vrezen.”

Walinska was in die tijd een pionier met haar galerie vol Poolse sculpturen en schilderijen. Vrijwel niemand in Nederland hield zich op dat moment bezig met kunst uit de landen achter het IJzeren Gordijn. „Ik heb vroeger gewerkt in een galerie in Warschau”, vertelt ze. Ze gaat een paar keer per jaar naar Polen om kunstenaars te bezoeken en hun werk te bekijken. „Vroeger gaf zo'n reis veel problemen, je moest eerst de visa regelen. Nu laten ze je vaak al door aan de grens als je alleen maar met je paspoort zwaait.”

Het diepe woonwinkelhuis is in de laatste decennia van de negentiende eeuw gebouwd, maar het was oorspronkelijk de synagoge voor de joodse Arnhemmers. Die synagoge verhuisde in 1852 naar de huidige sjoel aan de Pastoorstraat. Walinska heeft gehoord dat er vroeger een slagerij in de galerie heeft gezeten. Uit oude adreslijsten blijkt inderdaad dat op Kerkstraat 46 al tegen het einde van de negentiende eeuw de vleeschhouwer H.J.T. Hendriks neergestreken was.

Zijn collega A.S. Salomons zat op Kerkstraat 42-43. „Ik heb begrepen dat de zijdeuren aan de kant van de Bentickestraat vroeger de ingang waren tot het koetshuis van de vroegere bewoners”, vervolgt Ewa. „Ze reden hier natuurlijk met paard en wagen rond.” Uit tekeningen die slager A.H.M. Brinkhoff in 1931 voor een groot-

De hoek van de Kerkstraat en de Bentickestraat bij 't Eiland, met op de voorgrond de kunstgalerie van Ewa Walinska. Links daarachter de stoffeerderij van Cornelis van Kampen.

Illustratie: Dick Caderius van Veen

scheeps verbouwing liet maken, blijkt dat er zich achter de twee deuren een slachthuis bevond. Daar weer achter zat een overdekte plaats met een beerput, grenzend aan Kerkstraat 44, het tegenwoordige atelier van stoffeerder Van Kampen. Brinkhoff veranderde het slachthuis in een worstenmakerij. De tekeningen tonen alle details, variërend van de rookkast en de vetvangput tot de kookpotten en de schoorsteen. In de jaren veertig nam vishandelaar H.J. Kooij de zaak over, in de jaren vijftig gevolgd door antiquair

J.W. van Zuilenkom. „Er heeft ook nog een gitarenwinkel in gezeten”, weet Walinska. Buurman Cornelis van Kampen heeft het druk met een stortvloed aan opdrachten in de stoffeerderij, zijn zoon Hans ook. „Dat heb je rond deze tijd, het is net voor kerstmis.” Cor herinnert zich nog goed hoe slecht Kerkstraat 44 eruit zag toen hij het in 1972 kocht. „Alleen de muren waren goed.” Hij kan zich ook nog heel goed herinneren dat er boven zijn zaak een vrouw woonde die ze niet al-

lemaal meer alle vijf op een rij had. „Dat zal omstreeks 1979-1980 zijn geweest. Ze had 26 katten in huis en dat kon je heel goed ruiken, de toiletten waren elke keer verstopt. Op een dag ben ik met de politie naar binnen gegaan, er lag een bult van ongeveer een meter aan ontlastering. Er vlogen schitterende vleesvliegen rond, van die de hele grote met zo'n groene glans. De kozijnen waren vastgezet met twee zakken waarin twee dode katten in zaten. De agent wilde liever

niet kijken, hij rook al genoeg. Ik heb de dierenbescherming erbij gehaald, dat was een hele toestand. Zelfs in de zak van een koinijnenbontjas zat nog een kat.” Een kijkje in de kelder onder de stoffeerderij gunt Van Kampen de bezoeker graag. „Er zitten nog stenen uit 1300 in, dat is door de gemeente vastgesteld. Toen ik hier voor het eerst kwam stond hij vol met water.” Een groot gat markeert de plek waar een vroegere slager (Salomons?) in het verleden het vlees naar binnen en naar buiten bracht.

Spiegel- en lijstenmaker M.H. Jas liet Kerkstraat nummer 44 in 1922 verbouwen. Het pand had aanvankelijk een enkele voordeur, Jas liet er een tweede met een trap naar een bovenwoning bij maken. Opvallend was verder in die tijd een open plaats en een eindeloos lange gang naar een achtertuin in de verte, een typisch toonbeeld van de indrukwekkende diepte van de huizen in de binnenstad. „Het is echt een huis vol verrassingen”, lacht Cornelis van Kampen.